

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Adalet Komisyonu Raporu

Esas No : 1/499
Karar No: 21

12/1/2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Borçlar Kanunu Tasarısı (1/499), Başkanlığınızca 25/1/2008 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir.

Tasarı, 5/2/2008 tarihinde, Komisyon Başkanlığı tarafından, önerilerini bildirmeleri için başta Yargıtay, Türkiye Barolar Birliği ve İl Baro Başkanlıkları, Hukuk Fakültesi Dekanlıkları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Türkiye Bankalar Birliği olmak üzere yüz elliye yakın kurum ve sivil toplum kuruluşuna ve ayrıca Türkiye’de Borçlar Hukuku müktesebatının oluşumunda eserleriyle, içtihatlarıyla katkıları tartışmasız olan bazı hukukçulara gönderilmiştir.

Komisyonumuzun 20/2/2008 tarihli toplantısında Tasarı, geneli üzerindeki görüşmelerden sonra, daha ayrıntılı incelenmesi amacıyla, Kahramanmaraş Milletvekili Veysi KAYNAK, Bursa Milletvekili Mehmet TUNÇAK, Düzce Milletvekili Celal ERBAY, Ordu Milletvekili Rahmi GÜNER ve Kırşehir Milletvekili Metin ÇOBANOĞLU’ndan oluşan beş üyeli bir Alt Komisyona havale edilmiştir.

Alt Komisyon çalışmalarına 1/4/2008 tarihinde başlamış ve yapılan on toplantı sonunda raporunu hazırlayarak Komisyonumuza sunmuştur.

Komisyonumuz; Alt Komisyon metnini esas alarak 5/11/2008, 6/11/2008, 12/11/2008, 13/11/2008, 19/11/2008, 17/12/2008, 18/12/2008, 19/12/2008, 22/12/2008, 23/12/2008, 24/12/2008 ve 25/12/2008 tarihlerinde toplanmış, Tasarı üzerinde görüşmeler yapmış ve bütün görüşmeler tam tutanağa bağlanmıştır. Komisyon, Yüksek Genel Kurulun 2009 Bütçesini müzakere ettiği günlerde tam gün çalışma yöntemini uygulayarak Tasarı üzerindeki görüşmelerini 25/12/2008 tarihinde tamamlamıştır.

Komisionumuz, metnin özüne dokunulmaksızın ibare değişiklikleri dâhil, redaksiyon yetkisini Komision divanına oybirliği ile tanımış; Başkanın istemi üzerine TBMM İttüzüğün 24 ve 45 inci maddeleri kapsamında Genel Kurul müzakerelerinde özel sözcüler olarak; Batman Milletvekili Mehmet Emin EKMEN, Aksaray Milletvekili İlknur İNCEÖZ, Kahramanmaraş Milletvekili Veysi KAYNAK, Bursa Milletvekili Mehmet TUNÇAK ve Düzce Milletvekili Celal ERBAY'ı seçmiştir.

Başkan Ahmet İYİMAYA başkanlığında yapılan Komision toplantılarına; Adalet Bakanı Mehmet Ali ŞAHİN, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü Kenan ÖZDEMİR ve Bakanlık bürokratları, Bilim Komisionu Başkan ve Üyeleri Prof. Dr. Nevzat Koç (İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Prof. Dr. Cevdet YAVUZ (Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Prof. Dr. Haluk BURCUOĞLU (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Yargıtay'ı temsilen 19. Hukuk Dairesi Tetkik Hâkimi Adnan DEYNEKLİ, Türkiye Barolar Birliğini temsilen Ankara Barosu avukatlarından Av. Talay ŞENOL, Türkiye Noterler Birliğini temsilen Taslak Komisionunda Yargıtay'ı temsil edenlerden 2. Hukuk Dairesi Onursal Başkanı Hakkı DİNÇ ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Türkiye Bankalar Birliği temsilcileri ile Komision Uzmanları Erdin BAYRAM, Burak BAYLAN ve Şef Erdal ERENOL katılmıştır. Ayrıca Borçlar Hukukuna ve Türk Borçlar Kanunu Tasarısının hazırlanmasına büyük katkılar sağlayan değerli hukukçular, Prof. Dr. Turgut AKINTÜRK ve Prof. Dr. Fikret EREN Komision toplantılarına davet edilmiş fakat Prof. Dr. Turgut AKINTÜRK mazeretine binaen toplantıya katılmamış, Prof. Dr. Fikret EREN ise 5/11/2008 tarihli toplantıya katılarak Tasarı hakkındaki görüşlerini Komisionumuza açıklamıştır.

Tasarı, Komisionca bir temel kanunun zorunlu kıldığı bilinç ve dikkat düzeyinde müzakere edilmiştir. Komision, Tasarıyı borçlar hukukunun üzerinde oturduğu temel felsefeyle birlikte ele almıştır. Özellikle hukuktaki gelişim ve somut adalet ihtiyacını karşılamadığı sonucuna ulaştığı hâllerde Komision, Tasarıdaki hükümlere müdahale etmiş, oluşan ortak kanıya denk düşen yeni hüküm inşasında bulunmuştur. Komision bu yaklaşımını tamamen hukuk ekseninde yürütmüş ve çoğulcu bir yasamanın örneğini vermiştir.

Komisionun yaptığı değişiklik ve gerekçeler, temel kanunun uygulanmasındaki önemi ve pratiklik nedeniyle Komision Raporunun madde gerekçeleri ile ilgili bölümünde işlenmiştir. Bu bağlamda sorumluluk hukukunda önemli sonuçlara yol açacak köklü

değişiklikler, sözleşme hukukunda uygulamadaki sorunları istikrarlı çözüme kavuşturabilecek normatif yapılandırmalar, ilgili bölümler incelendiğinde görülebilecektir.

Komisyon müzakerelerinde, Tasarıdaki çözüme karşı önergeye dönüşmemiş görüşlerin ortaya atıldığı olmuştur. Bu görüşler, ilgili maddenin raporumuzdaki yerinde kısaca, Komisyon tutanağında ise aynen kayda yansıtılmıştır. Bu görüşlerin, yasanın yorum ve uygulamasında teorik ve pratik yarar sağlayacağı kuşkusuzdur.

Gerek yürürlükteki Borçlar Kanunumuzun ve gerekse Tasarının üzerine oturduğu temel felsefeyi ve karakteristiği doğru olarak ortaya koymak gerekir. Buna göre;

1- Borçlar Kanunu, irade özerkliğinin egemen olduğu bir hukuk kodudur. Birey, diğer birey veya öznelerle kuracağı hukuki ilişkinin yapısını, karşılıklı hak ve borçları ve ilişkiye uygulanacak hukuku serbestçe takdir etme yetkisi ile donatılmıştır. Bu yönüyle borçlar kanunu, insanın doğuştan sahip olduğu temel hak ve hürriyetlerin norm seviyesinde düzenlendiği, sınırlarının çizildiği önemli bir hukuk metnidir. Özgürlükler hukuku ile borçlar hukuku arasındaki güçlü bağı dışlayan bir hukuk projesi daima noksan kalacaktır (Any. m.12, 13, 48). Tasarının bu noktada bir sorunu bulunduğu söylenemez.

2- Borçlar Kanunu, tarafların özel konumunu dikkate alan ve modern devletlerin ayrılmaz karakterini oluşturan “sosyal devlet” ilkesinin zorunlu olarak yansıdığı bir barış ve dayanışma kanunudur. Sözleşmenin tipine ve sözleşenlerin konumlarına göre eşitlik terazisinin aleyhe sarktığı durumlarda, yasa koyucu zayıf olanı koruma normuyla adalet ve barış amacına hizmet etmektedir. Tasarının bu karakteri yürürlükteki Kanunumuza göre daha belirgin, somut ve daha baskındır. Zarar görenin, işçinin, kefilin ve kiracının korunmasına ilişkin özel normlar ve genel işlem şartları bu perspektiften okunmalıdır.

3- Borçlar Kanunu, sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişiler için borç üretilmesini yasaklayan ve fakat bu kişiler için hak üretilmesini mümkün kılan bir sözleşme temeline oturur. Doktrinde bu özelliğe “nisbilik ilkesi” denmektedir. Mülkiyet gibi aynı hak ilişkilerinin aksine sözleşme ilişkileri kural olarak sözleşenler arasında hüküm ve sonuç doğurur, herkese karşı ileri sürülemez. Hukuki ilişkilerden doğan hakkı, üçüncü kişiye karşı da ileri sürebilir kılan, onlar yönünden borca dönüştüren istisnaî kurumlar vardır. Yasanın özel koşullara bağladığı şahsi hakların şerhi (TMK. m. 1009/II), Tasarı, m.82, Tasarı, m.49/II gibi hükümler nisbilik ilkesine istisna oluştururlar. Şerhedilen kişisel haklar, aktedildiği

taşınmazın sonraki aynî hak sahibine karşı da ileri sürülebilir. Şerh, kişisel hakka, nisbilik ile aynî etki arasında kuvvetlendirilmiş bir hukuki avantaj sağlar.

4- Borçlar Kanunu, sözleşmelerde “ivaz” ilkesini benimsemiştir. Çok istisnai hâller dışında ivaz (karşılık) içermeyen bir sözleşme tipine rastlanmaz. Bağışlama, ücretsiz vekâlet ve faizsiz ödünç gibi istisnai hâller dışında bir değer ifade eden veya değer olarak ölçülebilen edimleri içermeyen sözleşme tiplerine hukukumuz yabancıdır. Esasen bu sonuç, yaşam deneyinden çıkarılan olağan bir sonuçtur.

5- Borçlar Kanunumuzun ana parametrelerinden birisi de sorumluluğun kusura dayandırılmış olması (kusur) ilkesidir. Sorumlulukta kusur ilkesi, temel bir ilkedir. Kanunumuz hakkaniyetin gerekli kıldığı kusursuz sorumluluk hâllerinin ancak bir yasa ile üretilebileceği ve genel bir kusursuz yahut hakkaniyet sorumluluğu tipinin öngörülemediği esasını benimsemiştir. Komisyon, temel kanunun bu özelliğini yok eden, genel kusursuz sorumluluk düzenlemesini, haklı müdahale ile Tasarı projesinden çıkarmıştır (bkz. Tasarı m.64).

6- Borçlar Kanunu, niteliği itibariyle, Türk Medeni Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu Kanun, Türk Medenî Kanunumuzdaki düzenlemeyi tamamlayan ve mükemmele ulaştıran bir projedir. Hattâ temel kanun sistematığımızda bu Kanun, Türk Medenî Kanununun Beşinci Kitabıdır (Tasarı m. 646).

7- Borçlar Kanunu, şekil serbestisi üzerine kurulmuştur. Özel hâller dışında iradenin ve sözleşmenin kurulması yahut hüküm ve sonuç doğurması, herhangi bir şekle bağlı değildir (Tasarı m. 11). Doğruluk ve güven kurallarının (Türk Medenî Kanunu m.2), hakkın kötüye kullanılması yasağını; sözleşmenin yorumunda, tamamlanmasında ve şekle aykırılık itirazının değerlendirilmesinde önemli bir işlevi vardır. Bu itibarla Türk Medenî Kanunun 2 inci maddesi ve hattâ 1 inci maddesi hükmü, Borçlar Kanunu karakteristiği içinde yer alır.

8- Yürürlükteki Borçlar Kanunu 1926 tarihinde kullanılan dil temelinde hayli ileri ve sade kelime ve terimler topluluğudur. (bkz. 1926 Tasarısının geneli üzerindeki konuşmalar. TBMM Zabıt Ceridesi, 22/4/1926 tarih, Devre 2, İçtima 3, syf. 173) O tarihte neredeyse kutsanan 1926 Türkçesi, bugünkü güzel Türkçemiz karşısında anlaşılması zor kelime ve terimlerle doludur. Komisyon, Tasarıda benimsenen dildeki dengeli sadeleştirmeyi aynen

korumuştur. Kanunlar, uygulanmak için vardır. Anlaşılmayan metinler uygulanamazlar, ancak farklı yorumlara analık yaparlar.

Komisyon, Borçlar Kanunu alanında bir değişim ihtiyacı ile karşı karşıya olunduğu düşüncesini benimseyerek, Tasarıyı yukarıdaki ilkeler ve toplumsal beklentiler parametresinde müzakere etmiş, değiştirme ve düzeltme işlevini yerine getirmiş; Genel Kurulda müzakereye temel alınacak bir metni oylayarak kabul etmiştir. Ancak projedeki kimi maddelere karşı, bazı değerli üyelerin muhalefet şerhlerinin olması, daha mükemmeli bulma yolculuğunda önemli ve demokratik bir çaba olarak değerlendirilmelidir.

Genel Kurul, Tasarının genel ve madde gerekçelerinden elbette ki yararlanacaktır. Ancak Komisyon Raporunda bir tekrara yol açılmaması için Tasarı gerekçelerine genel atıfla yetinilmiş olmaktadır.

Tasarının görüşülmesi sırasında aşağıda belirtilen görüşler ifade edilmiştir:

Borçlar Hukuku sadece bizim değil tüm devlet ve milletlerin en temel hukukudur. Onun için Borçlar Hukukuna “özel hukukun anayasası” denir. Çünkü özel hukukun kaynağı iradedir, insandır. Burada hem yeni Tasarının öğrencileriyiz hem de yasama sorumluluğu içerisinde insan iradesinin anayasasını yapmak gibi tarihi önemli bir görevle, onurla karşı karşıyayız.

Türk Medenî Kanununun 22/11/2001 tarihinde yasalaşması, sosyal, ekonomik ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler ve Avrupa Birliği hukukuna uyum gerekliliği, seksen yılı aşkın bir süredir yürürlükte olan Borçlar Kanunu yerine, yeni bir Türk Borçlar Kanunu Tasarısı çalışmasının yapılmasını zorunlu hâle getirmiştir. Türk Borçlar Kanunu Tasarısının Komisyonumuzun da katkılarıyla kanunlaşması sonucunda, Türk hâlkının yaşamış olduğu gerçek hayatın içinden süzüle süzüle gelen duyguları, kolektif kabullenişleri normatif kurallara dönüşmüş olacaktır.

Şunu kabul etmek gerekir ki, gelen tasarılar üzerinde en çok değişiklik yapan, tasarıyı inceleyen komisyonlardan bir tanesi, belki de en önemlisi Adalet Komisyonudur. Türk Ceza Kanunu baştan yeniden yazılmış, diğer kanunlarda da çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Bir temel kanun olan Türk Borçlar Kanunu Tasarısında da önemli değişiklikler yapılacaktır.

Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanununun madde numaraları değiştirilmiş ve madde sayısı arttırılmıştır. Seksen yıldan fazla bir süre zarfında mevcut Kanunun madde numaraları, hukuk öğretisi ve mahkeme uygulamalarında yer edinmiş, hafızalardaki yerini almıştır. Madde hafızasının korunması amacıyla madde numaralarının değiştirilmesi yerine, yapılan yeni değişikliklerin mevcut maddelere ek madde veya fıkra olarak ilâve edilmesi daha uygun olacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Adalet Komisyonu gündeminde olan Türk Borçlar Kanunu Tasarısı, temel kavramlar bakımından birbiriyle uyum içinde olmalıdır. Birbirini tamamlayan kanunların kullanılan kavramlar açısından farklılık içermesi sakıncalar yaratır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu Tasarısında yer alması gereken hükümler Türk Borçlar Kanunu Tasarısında yer almaktadır. Örneğin ticari işletmeyle ilgili düzenlemeler Türk Ticaret Kanunu Tasarısında fakat işletmenin devrine ilişkin hükümler ise Türk Borçlar Kanunu Tasarısında düzenlenmektedir. Biri Türkiye Büyük Millet Meclisi ve diğeri de Adalet Komisyonu gündeminde olan bu iki tasarı sistematik açıdan birbiriyle uyumlu hâle getirilmelidir.

Borçlar Kanunu sözleşme serbestisine dayanan, gayrimenkul kiralalarıyla ilgili 6570 sayılı Kanun ise kamu yararı gerekçesiyle sözleşme serbestisine sınırlama getiren, sosyal ve ekonomik yaşamın gereklerine göre çok çabuk değişebilen bir kanundur. 6570 sayılı Kanun hükümlerine Türk Borçlar Kanunu Tasarısı gibi temel bir kanun tasarısının içinde yer verilmesi, kanun yapım tekniği açısından ileride sıkıntılar meydana getirecektir.

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde yapılan oylamalarla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Komisyonumuzca yapılan değişikliklere ilişkin, gerekçe ve görüşlere ilgili maddelerde yer verilmiştir.

- Tasarının 1 ve 2 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında geçen “ulaşmazsa, öneren önerisiyle...” şeklindeki ibarede, “ulaşmazsa” ibaresinden sonraki virgül işareti gereksiz görüldüğünden kaldırılarak “öneren” ibaresinin sonuna konulmuş; Komisyonumuzca da “ulaşmazsa” ibaresinden sonra noktalı virgül işareti konulması anlamı daha netleştireceğinden, redaksiyon yetkisi kapsamında bu ibareden sonra noktalı virgül işareti konularak madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “edilmezse” ibaresinden sonra noktalı virgül işareti konulması anlamı daha netleştireceğinden, redaksiyon yetkisi kapsamında bu ibareden sonra noktalı virgül işareti konularak madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası, görme özürlülerin hukuki işlem ehliyetlerine örtülü bir engel oluşturması ve görme özürlülerle sözleşme veya benzer hukuki işlemleri yapacak kişilerin bu hüküm nedeniyle imtina etmeleri ihtimali göz önünde bulundurularak madde metninden çıkarılmış ve Komisyonumuzca da madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 16 ncı maddesinin birinci fıkrası, okuryazar olmadığı için parmak basanların sözleşmenin ya da senedin muhtevassından haberdar olmalarının temini için “İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 17 nci maddesinin birinci fıkrası, anlamın daha doğru ifade edilmesi amacıyla “Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin taraflarca belirli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, belirlenen şekilde yapılmayan sözleşme tarafları bağlamaz.” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 18 inci maddesi, yürürlükteki Borçlar Kanununun Tasarının bu maddesini karşılayan maddesinde borç ikrarına (borç tanınmasına) yapılan vurgu daha yerinde olduğundan redaksiyon yetkisi kapsamında “Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir.” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

- Tasarının 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on” ibaresi, sözleşmelerdeki güven ve ahde vefa ilkelerinin sağlanması amacıyla “beş” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 29 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 30 uncu maddesinde yer alan “o” ibaresi gereksiz görüldüğünden redaksiyon yetkisi kapsamında madde metninden çıkartılarak madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 31 inci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Tasarının 32, 33, 34 ve 35 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 36 ncı maddesinin birinci ve ikinci, 37 nci maddesinin ise birinci fıkrasında yer alan “o” ibareleri, gereksiz görüldüğünden redaksiyon yetkisi kapsamında fıkra metinlerinden çıkartılarak maddeler kabul edilmiştir.

- Tasarının 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 ve 45 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 46 ncı maddesinin birinci fıkrasında geçen “yaparsa” ibaresinden sonraki noktalı virgül işareti, virgül işareti olarak; maddenin ikinci fıkrasında hatalı yazılmış olan “anamayacağını” ibaresi ise “onamayacağını” olarak değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 47 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “karşı tarafın” ibaresinden sonra, hükme açıklık sağlanması amacıyla virgül işareti konulmuş ve Komisyonumuzca da madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 48, 49, 50 ve 51 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 52 nci maddesi aynen kabul edilmiş ancak, madde hakkında aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir.

Tasarının tazminatın indirilmesine ilişkin 52 nci maddesi gereğince, hafif kusurlu borçlusunu ekonomik darlığa düşürebileceği durumlarda, hakkaniyet onu gerektiriyorsa hâkim, tazminattan bir miktar indirebilecektir. Bir felâket telafi edilirken başka bir felâkete yol açılmamalıdır. Zarar görenin zarureti ile zarar verenin zarureti (darlığı) birleştiğinde hakkaniyet koşulu, indirimi önler. Ekonomik sıkıntıya (yoksullaşmaya) dayalı indirim hakkı, müteselsil borçlular yönünde, kişisel defî (savunma) oluşturabilir (Tasarı m.163). 52 nci maddenin ikinci fıkrası dışında, çokluğu (miktarın yüksekliğini) esas alan bir başka indirim hâli özellikle bu bağlamda hakkaniyet sebebi ile indirim yoktur. Bu hükmün (m.52/II), insan zararlarında da (m.55/I) uygulanacağı tabiidir.

- Tasarının 53 ve 54 üncü maddelerinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Tasarının 54 üncü maddesinden sonra gelmek üzere Tasarıya aşağıdaki gerekçelerle yeni bir 55 inci madde eklenmiştir.

Önerge gerekçesi aynen şöyledir:

“Borçlar Kanununda, ölüme ve vücut sakatlığına bağlı zararlar ayrı hükümler hâlinde düzenlenmiştir. Ayrı düzenleme, kodifikasyon tarihi itibarıyla bu zararların mahiyetinden, yeni kanunumuz bakımından ise, ek-olarak bu zararların insan hakkı niteliklerinden kaynaklanmaktadır.

“İnsan Zararları” olarak da kavramlaştırılabilecek olan bu zararların hesabında Borçlar Kanunu, özellikle yeni 49-52 madde hükümleri, diğer özel yasalar ve sorumluluk hukuku ilkeleri gözetilecektir. Destekten yoksun kalma ve iş-göremezlik tazminatları, bu yönüyle takdir temelinden daha çok, bağımsız bir yapı özelliği kazanmış metrik temele (tazminat metriğine) dayanır (YHGK. 21.3.1990 t, 4-586/199-E/K; YHGK. 21.3.1990 t, 10-688/191-E/K. Any. m.19/ son fıkra,“...**tazminat hukukunun genel prensipleri...**” ibaresi). Bu zararların belirlenmesinde ortaya çıkan farklı uygulamaları yeknesaklaştırıcı yeni ve özel hükümler öngörülmüştür. Bu hükümlerin sevkinde tazminatın önleyici işlevi, insan hakkı karakteri, zarar vereni ödüllendirme sonucunu doğuracak yöntemlerden kaçınma ve sorumluluk hukukunun diğer ilkeleri esas alınmıştır.

Sosyal güvenlik ödemelerinin, denkleştirme (indirim) işlevi görebilmesi, onun sorumluluğu doğuran olaya sebebiyet verenlere rücu edilebilmesine bağlıdır. Bir kural gereği rücu edilemeyen (emekli sandığı maaşı, malüllük aylığı, ölüm sigortası aylığı) sosyal güvenlik ödemeleri; teknik arıza, tam-kaçınılmazlık hâlindeki ödemeler ve benzeri ödemeler bu tazminatlardan indirilemeyecektir. Aynı şekilde prensip olarak rücu edilebilen sosyal güvenlik ödemelerinden bir kısmı rücu edilemeyen miktar dahi denkleştirilemeyecektir. Zarar görenin kusuruna (müterafik kusura) yansıyan sosyal güvenlik ödemeleri, tahsis tarihinden sonra meydana gelen sosyal güvenlik ödemelerindeki artışlar, kısmi kaçınılmazlık ve teknik arıza hâlindeki ödemeler ve benzerleri rücu edilemediğinden bu miktarlar dahi denkleştirilemeyecektir.

İnsan zararlarına ilişkin tazminat hakkının, rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ve ifa amacını taşımayan diğer edinimlerle bir bağı ve bağlantısı yoktur. Bu nevi ödemelerin denkleştirilmesi, zarar vereni ödüllendirme anlamına gelir. Rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemelerinin, sorumluluk hukuku ile koruma altına alınan tazminatı ikame veya telafi fonksiyonları bulunmamaktadır. Tazminata, rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile yahut ifa amacı taşımayan diğer ödemelerle karşılanmayan zarar biçiminde bir yaklaşım, ne onun kaynağı ile ve ne de onun işlevi ile bağdaşmaz. Bu yönüyle sorumluluk (tazminat) hukuku ile sosyal güvenlik hukuku arasında bir mahiyet farkı bulunmaktadır. Öte yandan rücu edilemeyen sosyal güvenlik hak ve ödemelerinin oluşmasında zarar verenin bir katkısı olmadıktan başka, rücu edilen ödemelere nazaran zarar verenin mükerrer ödemesi de yoktur. Rücu edilememe durumunda denkleştirmenin kurucu unsuru olarak illiyet bağı koşulu da gerçekleşmemektedir.

İfa amacı taşımayan ödemeler, tazminattan indirilemeyecektir. Zarar veren yahut üçüncü kişi tarafından ödeme kastı dışında kalan saiklerle yapılan ödemeler (sözgelimi yardımlar ve benzerleri) denkleştirilemeyecektir.

Zarar görenin mamelekine yukarıda belirtilen türden dâhil olan ödemelere, tazminat hakkını veya destek ilişkisini çökerten bir etki tanınmaz. Tersine bir yaklaşım, sorumluluk hukukunun önleyici (tenkil) karakteri ile de bağdaşmaz. Yasa koyucu bu tercihi ile farklı uygulamaları hak ekseninde bütünleştirmiştir.

Tasarının 49-52 hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanan insan zararı kökenli tazminata, hâkim, genel takdir hakkı (TMK m.4) yahut hakkaniyet (818 sayılı BK m.43) kurallarına dayanarak müdahale edemeyecektir. Tazminat, azlığından bahisle takdiren artırılamayacak, çokluğundan bahisle takdiren indirilemeyecektir. **Zarar görenin hafif kusuru ile müzyakaya düşme (yoksullaşma)nin bir arada gerçekleşmiş olması (Tasarının 52/II, 818 sayılı BK m.44) hâli** ve Tasarının m.52/I hükmündeki özel hâller ile denkleştirme dışında, uygulamada adlandırıldığı şekliyle **“çokluk indirimi/hakkaniyet indirimi yahut azlık artırımı/hakkaniyet artırımı”** yolu kapatılmıştır. Yürürlükteki hukuka göre objektif veri ve ölçütler temelinde belirlenen tazminat (hakkı), iktisadi görünümü itibarıyla ayrıca bir mülkiyet hakkı karakterindedir. Bu yönüyle tazminat, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 1 Nolu ek-protokolün 1 inci maddesi kapsamında özel koruma görmektedir (Any.m.90). Yasaya ve hesaplama ilkelerine uygun olarak belirlenen ve denkleştirilen tazminata artırıcı veya azaltıcı yönde bir müdahale, bu hakkın ve nesafet

hukukunun mahiyeti ile bağdaşmaz. Tazminatın hesaplama sonunda az veya çok çıkması, yargının yahut yargıcın sorunu değildir. Tazminatın önleyici işlevi, kriterlere ve verilere uygun olarak belirlenen sonuca (miktar), alacaklı ve borçlu dışında bir özne tarafından dokunulmamasına bağlıdır. Bu, hâkim de olsa...

Vücut bütünlüğünün bozulmasına veya ölüme bağlı zararların idarenin sorumluluk sebeplerinden doğmuş olması hâlinde dahi bu Kanun hükümleri uygulanacaktır. Doğrusu, insan zararlarında farklı hukuk düzenlemelerinden bütüncül bir düzenlemeye ve yargı birliğine geçmektir. Teklif, bu amaca yönelik ön-adım niteliğindedir.”

Madde belirtilen gerekçeyle kabul edilmiş ve Tasarının sonraki maddeleri buna göre teselsül ettirilmiştir.

Bu Maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde öngörülen artırma veya azaltma yasağı, sorumluluk hukukunun öngördüğü hesaplama yöntemiyle ortaya çıkan miktarla ilgilidir. Başka deyimle yöntemine göre belirlenen tazminatın çok az çıkması hâlinde artırılması, çok yüksek çıkması hâlinde azaltılması, hâkimin bu yolla belirlenen miktara müdahale yetkisinin bulunmadığı vurgulanmaktadır. **Bünyevi istidat, kaçınılmazlık, hatır taşınması** gibi hesaplama yöntemiyle ilgili bulunmayan nedenler, hakkaniyet hukukunun gerekleri içinde elbette ki birer indirim nedenleridir. Hâkimin, bu hâllerde 818 Sayılı Borçlar Kanununun 43 (Tasarı m.51) ve Türk Medenî Kanununun 4 üncü maddeleri kapsamında takdir hakkı vardır. Düzenleme ile amaçlanan husus, yöntemince belirlenen tazminatın miktarı esas alınarak, azlığı yahut çokluğuna dayalı bir takdir hakkının bulunmadığı hususudur. Önergenin gerekçesinde vurgulandığı üzere yasa, yüksek bir miktar içermesi hâlinde tazminattan indirimi, borçluyu aşırı ekonomik zorluğa düşürmüş olması hâli ile sınırlamıştır. Bu hâlde dahi borçlunun kusurunun hafif olması ve hakkaniyetin indirimi gerekli kılması kurucu unsurdur (818 Sayılı Borçlar Kanunu m.44/II, Tasarı m.52/II). Yoksullaşmaya dayalı indirim kuralının insan zararlarında da (m.55) uygulanacağı tabiidir (m. 52/II).

Bilirkişi raporlarının sorumluluk davalarındaki delil işlevi diğer davalardakinden farklı değildir. Hâkim tazminat hesabında temel alınan varsayımları, yöntemleri ve hesap işlemi denetleyebilir. Ayrıca tazminat hesabına ilişkin bilirkişi raporu, diğer davalarda olduğu gibi sorumluluk davalarında da hâkimi bağlamaz.

- Tasarının 55 inci maddesi teselsül nedeniyle 56 ncı madde olarak kabul edilmiş ve 56 ncı maddenin başlığındaki “c” harfi “d” şeklinde değiştirilmiş ayrıca, madde hakkında aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir.

Tasarının manevi tazminat başlıklı 55 inci (teselsül eden 56 ncı) maddesi, yürürlükteki yasada yer alan “**aile**” kavramını, içtihat, doktrin ve kaynak ülke uygulaması doğrultusunda “**yakınlar**” olarak düzenlemiştir. Ayrıca ağır bedensel zararlarda, yürürlükteki madde hükmünün aksine yalnızca zarar gören için değil, doktrin ve içtihat doğrultusunda, zarar görenin yakınları için dahi manevi tazminat hakkı tanınmıştır. “**Ağır bedensel zararın takdiri**”nde, zarara uğrayan organların önemi, oluşan iş-görmezlik derecesinin oranı, uğranılan ruhsal zararın niteliği ve diğer durumlar gözetilecektir. “**Yakın**” kavramının belirlenmesinde, ölen yahut ağır bedensel zarara uğrayanla yakın olduğu iddia olunan kişi arasında düzenli ve yoğun bir ilişkinin ve olay sebebiyle bedellendirilebilecek ağır bir teessürün varlığı gözetilecektir.

Tasarının kişilik hakkının zedelenmesi sebebiyle istenecek manevi tazminat hükmünün (Tasarı m. 57) gerekçesinde öngörülen eşitlik düşüncesi bu Maddede düzenlenen manevi tazminatlar bakımından da geçerlidir. Tarafların sosyal ve ekonomik durumları, sıfat ve ihraz ettiği makamlar, ayrı bir takdiri kriter oluşturmaz. Burada aslolan insan ve insanın manevi değerleri soyutlamasıdır. Yoksula az, seçkine çok tazminat fikrinin manevi tazminat hukukunda yeri yoktur.

- Tasarının 56, 57 ve 58 inci maddeleri teselsül nedeniyle 57, 58 ve 59 uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 59 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen “dayandırılabilir; hâkim,” şeklindeki ibarede “dayandırılabilir” ibaresinden sonra konulmuş olan noktalı virgül işareti gereksiz görüldüğünden kaldırılmış, Komisyonumuzca da tazminat hakkı ve yarışan sebepleri seçme üzerinde tasarruf hakkı zarar görene veya hâleflerine ait olması gerektiğinden, “hâkim,” ibaresinden sonra gelmek üzere “zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya” ibaresi eklenmiş ve madde teselsül nedeniyle 60 ıncı madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 60 ıncı maddesinin son fıkrası, zincirleme sorumluluğun hukuki yapısına ilk bakışta aykırı görüldüğü ve uygulamada sorun doğurmaya elverişli bulunduğu için madde

metninden çıkarılmış, madde teselsül nedeniyle 61 inci madde olarak kabul edilmiş ve madde hakkında aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir.

Tasarının 60 ıncı maddesi, birden çok kişinin birlikte zarar vermeleri hâlinde **“paylaşımlı”** sorumluluğu esas almıştır (m.60/II). Oysa birlikte zarar verenlerin sorumluluğunu düzenleyen tüm hükümler, zarar verenlerin birlikte sorumlulukları/ müteselsil borçluluk esası üzerinde kuruludur (Türk Medenî Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Çevre Kanunu ve diğerleri). Mukayeseli hukuk, özellikle Avrupa Birliği hukuku da aynı ilkeyi benimsemiştir. Öte yandan Tasarının esin kaynağı İsviçre Borçlar Kanunu Tasarısındaki paylaşım dayalı model, İsviçre’de kabul görmemiştir. İlliyet bağı varolmak şartı ile zarar göreni, zarar verenlerin iç-ilişisine mahkum etmek, sorumluluk hukukunun temellerinden olan zarar göreni koruma ilkesiyle bağdaşmaz. İç-ilişkideki paylaşım kriterleri (örneğin kusur derecelendirmesi), her zaman nesnel ve gerçeği yansıtan veriler içermez. Aslolan illiyet bağının varlığı ve eylemin birlikteliğidir. Değerli komisyon üyelerimizden bazılarınca öne sürülen **“hakkaniyetle bağdaşmazlık”** argümanını telafi eden koruyucu hüküm yürürlükteki hukukumuzda ve Tasarıda yer almaktadır. Buna göre, tazminatın miktarı, zarar göreni yoksulluğa düşürecek boyutta ise, kusurunun hafif olması ve hakkaniyetin gerekli kılması hâlinde bu borçlu yönünden tazminat indirilebilecektir (818 sayılı BK. m. 44/II, Tasarı, m.55). Kuşkusuz bu durum, koşulların lehine gerçekleştiği borçlunun ancak yararlanabileceği (kişi ile sınırlı etki doğuran) ve diğer borçluların sorumluluğunu etkilemeyen şahsi bir defî (kişisel savunma) oluşturur (818 sayılı BK.m.143, Tasarı m.163). Ayrıca müteselsil sorumluluğun, sorumluluk sigortasını teşvik edici bir işlevi de vardır.

Belirtilen nedenlerle müteselsil sorumluluğu tasfiyeye yönelik hüküm metinden çıkarılmıştır.

- Tasarının 61 ve 62 nci maddeleri teselsül nedeniyle 62 ve 63 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 63 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “saldırana” ibaresi, insan varlığının diğer varlıklardan üstünlüğüne vurgu amacıyla, “saldıranın şahsına” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 64 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 64 üncü maddesindeki, kusur sorumluluğunun içinin boşalacağı, hukuk güvenliğine aykırı ve belirsiz bir sorumluluk alanının üretileceği, kusursuz sorumluluğun somut sebepler temelinde yasayla düzenlenmesi gerektiği, genel bir hakkaniyet sorumluluğunun benimsenemeyeceği gerekçesiyle bu sorumluluğa vücut veren genel düzenlemeyi Komisyon, Tasarı metninden çıkarmış (Tasarı m.64/I) ve madde teselsül nedeniyle 65 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 65 ve 66 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 66 ve 67 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 67 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “öldürebilir” ibaresi, hayvan haklarına yönelik hassasiyet nedeniyle “diğer yollarla etkisiz hâle getirebilir” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 68 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 68, 69 ve 70 inci maddeleri teselsül nedeniyle 69, 70 ve 71 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 71 inci maddesi deprem ve benzeri olaylarda uzun zamanaşımını benimseme temeline dayanarak yirmi yıllık genel bir süre öngörmüştür. Deprem üzerine Yüksek Mahkemenin geliştirdiği yorum, bu düzenlemeyi etkilemiş olmalıdır (YHGK. 04.06.2003 t, 4-400/393- E/K, YCGK. 4.3.2003 t, 9-314/15-E/K).

Komisyon, bu gibi sonuçlarda çözümün “**haksız fiil**” kurumunun analizinde aranması gerektiği değerlendirmesinde bulunmuş, süreyi on yıla indiren önergede temel çözümü ortaya koymuştur. Buna göre, haksız fiilin “**sonuç**” unsurunun üzerinde durulması gerekir. “**Sonuç**”, eylemin “**hareket**” unsurunun dış-dünyada meydana getirdiği ve hukukun hüküm tertip ettiği “**değişiklik**”tir (Prof.Dr. Kaneti, Selim. Haksız Fiilde Ani Sonuçlu Olaylarda Hukuka Aykırılık Unsuru, İst.2007, s.19 ve civ.). Hareketten hemen sonra meydana gelen ölüm, yaralanma ve hasar gibi “**ani sonuç**”lar yönünden bir sorun yoktur. Bu hâllerde, hareketle sonuç arasında uzun bir zaman bulunmamaktadır. Hareketle sonuç arasına uzun bir zamanın girdiği hâllerde sorun doğmaktadır. Sözelimi kimi kimyasal ya da radyoaktif kökenli kazalarda hareket unsuru ile dış-dünyadaki değişiklik (sonuç) unsuru arasına, yarım asrı aşan bir süre girebilir. Radyoaktif kaza çevresinde 50 yıl sonra elsiz-kolsuz doğumun gerçekleşmesi farazî örneği uyarıcıdır. İliyet bağının varlığı hâlinde bu örnekte nükleer santraldeki “patlama”, haksız fiilin “**hareket unsuru**”, “**noksan doğum**” ise, haksız fiilin

“**sonuç unsurunu**” (cismani zararı) ifade eder. Bu somut örnekte haksız fiilin işlendiği tarih, hareketin olduğu “patlama” tarihi değil; sonucun meydana geldiği “**noksan doğum**” tarihidir. Haksız fiil, noksan doğum tarihinde tamamlanmış olmaktadır. (Prof.Dr. Henri Deschenaux, Prof.Dr. Pierre Tercier. Sorumluluk Hukuku. Selim Özdemir çevirisi, Ank.1983.s.12-13). Hareket ve sonuç haksız fiil bütünü oluştururken kurucu unsurlar olup sonucu meydana gelmemiş harekete bir hüküm tertip olunamaz. Öte yandan aynı hareketin farklı zamanlarda birden fazla sonuç doğurması mümkündür. Çernobil kazasından sonra birden fazla özürlü doğum gibi. Her sonucun meydana geldiği tarihe göre zamanaşımının başlangıcı farklı olacaktır. Bu gibi hâllerde zarar, ancak ve ancak sonucun meydana geldiği tarihte oluşmuş olacağından, kısa süreli zamanaşımının da başlangıç tarihi zorunlu olarak, sonucun meydana geldiği tarih sonrasındaki öğrenme tarihi olacaktır.

Tasarının 71 inci maddesinin birinci fıkrası, uzun zamanaşımı başlangıcına temel alınan fiil terimi eylemin sonuç unsurunun meydana geldiği tarihi içerdiğine; fiilin sonucun meydana geldiği tarihte oluşmuş sayıldığına göre, sonucu on yıl sonra meydana gelen fiillerde dahi zamanaşımının dolmamış bulunması karşısında “yirmi yılın” ibaresi “on yılın” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 72 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 72 nci maddesinin birinci fıkrası, 71 inci maddedeki süre değişikliğine paralel olarak ve rücu kurumunun gereklerine uygun olması bakımından zamanaşımını tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlatmak amacıyla, “fiilin işlendiği” ibaresi “tazminatın tamamının ödendiği”, “yirmi yılın” ibaresi de “on yılın” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 73 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 73 üncü maddesi teselsül nedeniyle 74 madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 74 üncü maddesi teselsül nedeniyle 75 inci madde olarak aynen kabul edilmiş, ancak madde hakkında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

Hüküm, hareketin sonuç unsurunun “cismani zararın” belirginlik ve kesinlik kazanmadığı hâllere münhasırdır. Özellikle temadi eden ve sabitlik derecesine ulaşmamış cismani zarar hâli bu gruba girer. Bu durum, hareketin farklı zamanlarda, birden fazla sonuç doğurduğu hâllerle karıştırılmamalıdır. Sözgelimi, bir darbe sonunda doku zararı gören elde meydana gelen cismani sakatlıkta, birinci yıl bir parmağı, ikinci yıl eli, üçüncü yıl kolu kesilmiş olması durumunda her cerrahi müdahale ayrı bir sonuç oluşturup, hareket unsuru tek

olmasına karşın her sonucun (ameliyatın) meydana geldiği tarihte ayrı bir haksız fiilin var olduğu (olayımızda üç haksız fiil) açıktır. Zarar gören, talep yığılması içinde, talepleri yığma ya da müstakil dava yoluyla üç ayrı yahut bileşik dava ikame edebilecektir (Komisyon Raporu Tasarı m.71 zamanaşımına ilişkin gerekçe bölümü).

- Tasarının 75 inci maddesi teselsül nedeniyle 76 ncı madde olarak aynen kabul edilmiş, ancak Komisyon çoğunluğu tarafından kabul edilen bu hükme karşı şu görüşler ileri sürülmüştür:

* Hüküm, tazminat ve yargılama hukukunun gerekleri ile bağdaşmamaktadır.

* Geçici ödemenin miktar bakımından ölçütleri yasa da yer almamaktadır. Takdir hakkı sınırlarını zorlayacak keyfilik alanı üretilmiş olmaktadır.

* Tazminatın tahsilini imkânsız kılacak borçlu tavırlarına karşı ihtiyati tedbir yolu açıktır.

* Hüküm, hâkimi ihsas-ı reye zorlamaktadır.

* Davanın reddi ve davacının geçici ödemeleri geri verememesi, subjektif ifa imkânsızlığı, hâlinde kanun bir çözüm (koruma normu) öngörmemektedir. Bu durumda ancak devletin sorumluluğu ikame edilebilir. Kanun ve hükümle ihdas olunan zararın sorumlusu, bu tasarrufların nihai faili olan devlet olmak gerekir (Yargı veya yasa, sorumsuzun sırtına hiçbir yükü yükleyemez). Aksi durumda yasanın meşruluk (adalete uygunluk) koşulu ortadan kalkmaktadır.(Any. m.2)

* Nafaka ve benzeri geçici veya sürekli ödemelerin borçlularının alacaklı ile aile yahut akrabalık hukukundan kaynaklanan bir statü-koruma bağı içinde oldukları hatırlanmalıdır. Başka deyimle bu durumlar, tazminatta geçici ödemeye meşruiyet zemini oluşturmaz.

* Mukayeseli sorumluluk hukuku, bize, bu tür atipik düzenlemenin tek örneğini dahi sunmamaktadır.

Kabul edilen madde lehine olarak; maddenin bir reform niteliğinde olduğu, aile hukukundaki tedbir nafakası gibi hukukumuzda bazen geçici ödemeye dair hükümlere yer verildiği, madde hükmünde geçici ödemenin yapılabilmesinin inandırıcı deliller sunulması ve

zarar görenin ekonomik durumunun bu ödemeyi gerekli kılması gibi koşullara bağlandığı ve bu kapsamda yapılacak ödemelerin de cüz'i miktarlar olacağı ifade edilmiştir.

- Tasarının 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86 ve 87 nci maddeleri teselsül nedeniyle 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87 ve 88 inci maddeler olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 88 inci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 89 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 89, 90, 91, 92, 93 ve 94 üncü maddeleri teselsül nedeniyle 90, 91, 92, 93, 94 ve 95 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 95 inci maddesinde yer alan “anlaşılmadıkça,” ve “olmadıkça,” ibarelerindeki virgüller gereksiz görüldüğünden kaldırılmış ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 96 ncı madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 96 ncı maddesi teselsül nedeniyle 97 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 97 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “düşerse, bu taraf” ibaresinde bulunan virgül işareti gereksiz görüldüğünden “bu taraf” ibaresinin sonuna konulmuş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 98 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 98 ve 99 uncu maddeleri teselsül nedeniyle 99 ve 100 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

-Alt Komisyonca, Tasarının 100 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ödeme” ibaresinin sonuna, hükümde açıklığın sağlanması amacıyla virgül işareti konulmuş, Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 101 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 101, 102, 103, 104, 105, 106 ve 107 nci maddeleri teselsül nedeniyle 102, 103, 104, 105, 106, 107 ve 108 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

-Alt Komisyonca, Tasarının 108 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “olmadıkça,” ibaresinin sonunda bulunan virgöl işareti gereksiz görüldüğünden kaldırılarak “borçlu” ibaresinin sonuna konulmuş, Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 109 uncu madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 109, 110 ve 111 inci maddeleri teselsül nedeniyle 110, 111 ve 112 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 112 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “borcu” ibaresinden sonra hükümde açıklığın sağlanması amacıyla virgöl işareti konulmuş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 113 üncü madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 113 üncü maddesinin üst kenar başlığı ve birinci fıkrasında yer alan “ölçüsü” ibareleri, terim tutarlılığı ve üst kenar başlığın maddeyi karşılaması bakımından, “II. Sorumluluğun ve giderim borcunun kapsamı” ve “ kapsamı” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 114 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 114 üncü maddesinin ikinci fıkrası; hizmet ediminin, insanın bizzat varlığından bir parça olması, emeğin, Borçlar Kanununun kaynak ülkede kodifikasyonu dönemindeki emek anlayışı ile çağımızdaki değerlendirme kriterlerinin değişmesi, angarya yaşağı ve hizmet ilişkisinden kaynaklanan alacak ve tazminatların tam ödenmesi ilkeleri birlikte değerlendirildiğinde, bu konudaki hafif kusura veya diğer sebeplere dayalı sorumsuzluk ve tasfiye anlaşmalarının kesin hükümsüz olacağına açık olması, esasen benzeri çözümün Karayolları Trafik Kanununun 111 inci maddesine kısmen intikal etmiş olması, anlaşmanın kusurun hafifliğine ya da başka bir sebebe dayalı olması yahut alacaklının sorumsuzluk sözleşmesi yapılırken borçlu hizmetinde bulunmasının geçersizlik bakımından sonuca etkili olmaması gerekçesiyle, “Borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 115 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 115 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri, birbiriyle zorunlu bağlantısı bulunmayan iki ayrı hükme yer verildiği göz önünde tutularak, ikinci cümle, maddenin üçüncü fıkrasına dönüştürülmüş ve böylece madde dört

fikradan oluşur hâle getirilmiştir. Komisyonumuzca ise maddenin dördüncü fıkrası, Tasarının 114 üncü maddesinde yapılan değişiklik dikkate alınarak, madde metninden çıkarılmış ve madde teselsül nedeniyle 116 ncı madde olarak bu değişik şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 116 ncı maddesinin ikinci fıkrası, haksız fiilden ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanan borçlarda, faizin başlangıç tarihi bakımından da özel bir önem taşıyan temerrüt sorununun, içtihat ve doktrine uygun olarak norm düzeyinde çözüme bağlanması amacıyla değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 117 nci madde olarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikle, sözleşme sorumluluğuna dayanan, sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan tazminat alacaklarında da temerrüdün, sözleşmeye aykırılık fiilinin gerçekleştiği tarihte oluşacağı açıktır (Tasarı 113/II, 818 sayılı BK m.98/II).

- Tasarının 117, 118, 119, 120, 121 ve 122 nci maddeleri teselsül nedeniyle 118, 119, 120, 121, 122 ve 123 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 123 üncü maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 124 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 124 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ise;” ibaresinin sonundaki noktalı virgül işareti gereksiz görüldüğünden kaldırılmış ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 125 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 125 inci maddesinde yer alan “giderilmesini” ibaresinden sonra gelmek üzere redaksiyon yetkisi kapsamında “de” ibaresi eklenmiş ve teselsül nedeniyle madde 126 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 126 ncı maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 127 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 127 nci maddesi teselsül nedeniyle 128 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 128 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “o” ibaresi, gereksiz görüldüğünden redaksiyon yetkisi kapsamında fıkra metninden çıkarılmış ve madde teselsül nedeniyle 129 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 129 ve 130 uncu maddeleri teselsül nedeniyle 130 ve 131 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 131 inci maddesinde yer alan “bile,” ibaresinin sonundaki virgül işareti gereksiz görüldüğünden kaldırılmış ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 132 nci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 132, 133, 134, 135 ve 136 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 133, 134, 135, 136 ve 137 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 137 nci maddesi teselsül nedeniyle 138 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ancak, Tasarının 137 nci maddesi ile ilgili tekrar-i müzakere talebinde bulunulmuş ve maddenin yeniden görüşülmesi sırasında, madde başlığının “**sözleşmenin uyarlanması**” biçiminde değiştirilmesi, aşırı ifa gücü dışında kalan uyarlama sebeplerinin de mukayeseli hukuk ve doktrin temelinde düzenlemesi gereği dile getirilmiştir. Sorunla ilgili olarak bir öneri de geliştirilmiş, çözüme bilim kurulu karşı çıkmış, Komisyonca, Genel Kurul aşamasına kadar bir önerge geliştirilmesi temennisi ile madde oylanmıştır.

Konu ile ilgili Avrupa Sözleşme Hukuku maddesi şöyledir:

“Madde 6:111: Hâl ve Şartların Değişmesi

1) Sözleşmeden doğan yükümlülüklerin, ifa ister edim için gerekli harcamaların artması ister karşı edimin değerinin düşmesi nedeniyle ağırlaşmış olsa dahi, yerine getirilmesi gerekir.

2) Ancak eğer sözleşmesinin ifası şartlardaki değişiklik sonucu aşırı ölçüde güçleşmiş ise taraflar aşağıdaki şartların mevcudiyeti hâlinde sözleşmenin değiştirilmesini veya sona erdirilmesini müzakere etmekle yükümlüdürler:

a) Hâl ve şartların sözleşmenin kurulmasından sonra değişmiş olması;

b) Hâl ve şartların değişme ihtimalinin sözleşmenin kurulduğu anda öngörülemez olması;

c) Sözleşmeyle, hâl ve şartların değişmesi riskinin bundan etkilenen kişiye yükletilmemiş olması.

3) Tarafların uygun bir süre içerisinde mutabakata varamamaları hâlinde, mahkeme,

a) Kendi tespit edeceği bir tarihte ve şartlarla sözleşmeyi sona erdirebilir; veya

b) Hâl ve şartların değişmesinden kaynaklanan kâr ve zararı taraflar arasında adil bir biçimde paylaşmak suretiyle sözleşmeyi uyarlayabilir.

Her iki durumda da mahkeme, taraflardan birinin müzakereden kaçınmasından veya müzakereleri dürüstlük kuralına aykırı bir biçimde kesmesinden kaynaklanan zararın tazminine de hükmedebilir.”

Konu ile ilgili Alman Medeni Kanunu hükümleri şöyledir:

“BGB § 313 İşlem Temelinin Bozulması

1) Sözleşmenin temelini oluşturan hâl ve şartlar sözleşmenin kurulmasından sonra ağır bir biçimde değişmiş ve taraflar bu değişikliği öngörmüş olsalardı sözleşmeyi hiç yapmayacak veya başka bir içerikle yapacaklarsa, somut olayın özelliklerinin, özellikle de kanuni veya sözleşmesel risk dağılımının göz önünde tutulması sonucunda taraflardan birinden sözleşmeye olduğu gibi bağlı kalmasının beklenemeyeceği durumlarda, sözleşmenin uyarlanması istenebilir.

2) Tarafların sözleşmenin temeli hâline gelen esaslı tasavvurlarının sonradan yanlış olduğunun ortaya çıkması, hâl ve şartların değişmesine müsaavidir.

3) Sözleşmenin uyarlanmasının mümkün olmadığı veya taraflardan birinden beklenemediği durumlarda, mağdur olan taraf sözleşmeden dönebilir. Sürekli borç ilişkilerinde dönme hakkının yerini fesih hakkı alır.

BGB § 314 Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebep Feshi Kündigung von Dauerschuldverhältnissen aus wichtigem Grund

1) Taraflardan her biri haklı sebeplerin mevcudiyeti hâlinde sürekli bir borç ilişkisini, bir fesih süresine riayet etmeksizin feshedebilir. Somut olayın bütün özelliklerinin göz önünde bulundurulması ve karşılıklı menfaatlerin değerlendirilmesi sonucunda fesih hakkını kullanan taraftan sözleşmeye kararlaştırılan sürenin veya fesih süresinin dolmasına kadar devamının beklenemeyeceği durumlarda haklı bir sebep mevcuttur.

2) Haklı sebebi sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün ihlalinin oluşturduğu durumlarda, fesih hakkı, verilen ek sürenin sonuçsuz kalmasından sonra kullanılabilir.Ş 323 fıkra 2 hükmü¹ kıyasen uygulanır.

3) Hak sahibi fesih hakkını sadece, fesih sebebini öğrendikten sonra uygun bir süre içerisinde kullanabilir.”

4) Fesih hakkının kullanılmış olması, tazminat talep etme hakkını ortadan kaldırmaz.”

Tasarı, ifa güçlüğü dışında kalan uyarılama sebeplerini kapsamamaktadır. İfa güçlüğü oluşturmasa bile karşı edimin değerinin azalması sebebiyle edimler-arası dengenin bozulması, sözleşme amacının bozulması gibi işlem temelinin çökmesi hâlleri dışarıda bırakılmıştır. Bu durumda, uyarılamanın düzenlenmemesi tercih olunmalıdır. Çünkü bu hâlde, diğer uyarılama sebeplerinin aksi ile kanıt yorumu yoluyla yasaklandığı sonucuna ulaşılabilir. Doktrin buna özellikle işaret etmektedir (Dr. Arat, Ayşe. Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanması, Ank.2006, Dr. Topuz, Seçkin. Denge Bozulması ve İfa Güçlüğü Durumlarında Sözleşmeye Müdahale. Yayınlanmamış (yakında yayımlanacak doktora tezi). Düzenleme yokluğunda yargı (TMK m.2/I veya m.1/II) yoluyla soruna özgü içtihat hukukunu geliştirerek ihtiyacı giderecektir.

- Tasarının 138, 139, 140, 141 ve 142 nci maddeleri teselsül nedeniyle 139, 140, 141, 142 ve 143 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 143 üncü maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 144 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

¹ Bu hüküm bizim Borçlar Kanununun ek süre tayinine gerek olmayan halleri düzenleyen 107. maddesini karşılamaktadır.

- Tasarının 144 ve 145 inci maddeleri teselsül nedeniyle 145 ve 146 ncı maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 146 ncı maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 147 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 147, 148, 149, 150 ve 151 inci maddeleri teselsül nedeniyle 148, 149, 150, 151 ve 152 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 152 ve 153 üncü maddelerinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve maddeler teselsül nedeniyle 153 ve 154 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 154 üncü maddesi teselsül nedeniyle 155 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 155 inci maddesinin kenar başlığında yer alan “durumunda” ibaresi, kavram uyumunu sağlamak amacıyla diğer maddelerin kenar başlıklarında da yer alan “hâlinde” ibaresi ile değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 156 ncı madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 156 ncı maddesi teselsül nedeniyle 157 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 157 nci maddesi, düzeltilmesi mümkün bir hata sebebiyle davanın usulden reddinde zamanaşımı için tanınan fırsatın hak düşürücü süre için dahi tanınmasının hem hakkın doğası ve hem de adil yargılanma hakkının doğal gereği olması, ayrıca maddedeki ifade bütünlüğünün sağlanması amacıyla, “Dava veya def’i; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir.” şeklinde değiştirilmiş ve teselsül nedeniyle madde 158 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 158, 159, 160, 161 ve 162 nci maddeleri teselsül nedeniyle 159, 160, 161, 162 ve 163 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 163 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “diğerine” ibaresi, hükümde açıklığın sağlanması amacıyla, “diğerlerine” şeklinde değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 164 üncü madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 164, 165 ve 166 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 165, 166 ve 167 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 167 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “başvurma” ibaresi, terim birliğinin sağlanması amacıyla “rücu” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 168 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 168 inci maddesi teselsül nedeniyle 169 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 169 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “o” ibaresi, gereksiz görüldüğünden redaksiyon yetkisi kapsamında fıkra metninden çıkarılmış ve madde teselsül nedeniyle 170 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185 ve 186 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 171,172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186 ve 187 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 187 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “devredilen alacaktan önce muaccel olması koşuluyla” ibaresi, bu ibarenin 818 sayılı Borçlar Kanununun 167 nci maddesinin ikinci fıkrasında, aynı fıkrayı karşılayan İsviçre Borçlar Kanununun 169 uncu maddesinin ikinci fıkrasına da uygun olarak “...bu alacağın temlik edilen matluptan sonra muacceliyet iktisap etmiş olmaması şartıyla” şeklinde ifade edildiği göz önünde tutularak, borçlunun devri öğrendiği anda henüz muaccel olmayan alacağını, sadece devredilen alacaktan önce değil, onunla aynı anda muaccel olması durumunda da borcu ile takas edebileceğini ifade etmek üzere, “devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşuluyla” şeklinde değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 188 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 188, 189, 190 ve 191 inci maddeleri teselsül nedeniyle 189, 190, 191 ve 192 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 192 nci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 193 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 193, 194 ve 195 inci maddeleri teselsül nedeniyle 194, 195 ve 196 ncı maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 196 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “borçlu” ibaresinin sonuna, hükümde açıklığın sağlanması amacıyla virgül işareti konulmuş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 197 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 197 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “kendisine bağlı” ibaresi, hükümde açıklığın sağlanması amacıyla “kişiliğine özgü” şeklinde değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 198 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208 209, 210 ve 211 inci maddeleri teselsül nedeniyle 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208 209, 210, 211 ve 212 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 212 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “...farkın ödenmesini” ibareleri, Tasarının 235 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında olduğu gibi “...farka göre hesaplanacak zararın giderilmesini” şeklinde değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 213 üncü madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

Ancak, Tasarının 212 nci maddesinin görüşülmesi sırasında, maddede geçen piyasa fiyatı ibaresinden neyin anlaşılması gerektiği ve bu ibarenin ihtilafları gidermeye kâfi gelip gelmeyeceği hususunda tereddütler dile getirilmiştir. Yapılan açıklamalarda, önceki kullanılan tabir olan cari fiyat ibaresinden, belirli bir çevrede ortalama olarak yapılan satışlardan malın ulaştığı fiyatın anlaşıldığı, o itibarla piyasa fiyatı ibaresinin cari fiyatla eş anlamlı olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Yürürlükteki Borçlar Kanununda “Ticari muamelesinde satıcı...” diye başlayan ifade genişletilerek, âdi satışlarda da satıcılar temerrüt ederse satılanı teslim borcunda, alıcının aynı hükümlere göre uğradığı zararın tazminini isteyebileceğinin hükme bağlandığı ifade edilmiştir.

- Tasarının 213 ve 214 üncü maddeleri teselsül nedeniyle 214 ve 215 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 215 inci maddesinin kenar başlığında geçen “b. Mahkeme kararı olmaksızın geri verme” ibaresi, “geri verme”nin, o şeyin verene teslim edilmesini ifade etmesi, maddede ise, satılanın üçüncü kişiye verilmesinin söz konusu olması karşısında, maddenin kenar başlığı “b. Mahkeme kararı olmaksızın satılanı verme” şeklinde; maddenin ikinci fıkrasında geçen “...satılanı geri vermekle yükümlü olduğunu...” ibaresi de “...satılanı üçüncü kişiye vermekle yükümlü olduğunu...” şeklinde değiştirilmiş, Komisyonumuzca da redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 216 ncı madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 216 ncı maddesinde redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 217 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 217 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında, birbirleriyle zorunlu bağlantısı bulunan bir hükme yer verilmesi nedeniyle bu iki fıkra birleştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 218 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 218, 219, 220 ve 221 inci maddeleri teselsül nedeniyle 219, 220, 221 ve 222 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 222 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “hâlinde” ibaresinden sonra cümleye açıklık sağlanması amacıyla virgül işareti konulmuş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 223 üncü madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 223, 224 ve 225 inci maddeleri teselsül nedeniyle 224, 225 ve 226 ncı maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 226 ncı maddesinde redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 227 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 227 nci maddesi teselsül nedeniyle 228 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 228 inci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 229 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 229, 230, 231, 232 ve 233 üncü maddeleri teselsül nedeniyle 230, 231, 232, 233 ve 234 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 234 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “düşerse, satıcı” ibaresindeki “düşerse” ibaresinin sonundaki virgül işareti gereksiz görüldüğünden kaldırılarak, “satıcı” ibaresinden sonra konulmuş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 235 inci madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 235 inci maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “farkı alıcıdan giderim olarak” ibaresi, Tasarının 212 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarıyla uyum sağlanması için, “...farka göre hesaplanacak zararın giderilmesini...” ibaresiyle değiştirilmiş ve “böyle bir satışa gerek kalmaksızın,” ibaresinden sonra gelmek üzere, hükme açıklık sağlanması amacıyla “alıcıdan” ibaresi eklenmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 236 ncı madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 236 ncı maddesi teselsül nedeniyle 237 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ancak, Tasarının taşınmaz satışında şekli düzenleyen 236 ncı maddesinin görüşülmesi sırasında, sözleşmeye dayalı ön alım hakkının geçerliliğinin yazılı şekle tâbi olması eleştirilmiş, ön alım sözleşmesinin de resmi şekilde yapılması gerektiği, tapu mevzuatına göre resmi şekilde yapılmayan ön alım sözleşmesinin şerh edilemediği, dolayısıyla yazılı şeklin bir anlam ifade etmediği, karşı görüş olarak da sözleşmeye dayalı ön alım hakkının şahsi hak olduğu, sözleşmeye aykırılığın dava edilebileceği belirtilmiştir.

Madde ile ilgili olarak ayrıca, resmi şekle aykırı biçimde yapılan taşınmaz satışlarında, resmi şekle aykırılığın uzun seneler sonra dürüstlük kurallarına aykırı olarak ileri sürülmesi hâlinde ödenen paranın iadesinin hangi zamandaki değere göre yapılacağı konusu değerlendirilmiş, geri verme günündeki sürüm değerinin esas alınması ve bu yönde maddede

bir değişiklik yapılması önerilmiş, karşı görüş olarak da maddeye eklenecek böyle bir hükmün birinci fıkrada belirtilen resmi şekli anlamsız hâle getireceği, gayri resmi şekilde yapılan taşınmaz satışlarını özendiriceği ifade edilmiştir.

- Tasarının 237 nci maddesi, hak kategorileri için Tasarıda öngörülen sürenin, kurumun mahiyeti ve hak kavramının özüyle bağdaşmadığı gerekçesiyle “Önalım, geri alım ve alım hakları en çok on yıllık süre için kararlaştırılabilir ve kanunlarda belirlenen süreyle tapu siciline şerh edilebilir.” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 238 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 238, 239, 240, 241 ve 242 nci maddeleri teselsül nedeniyle 239, 240, 241, 242 ve 243 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 243 üncü maddesinin son fıkrasında geçen “...beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, satıcı ağır kusurlu ise, beş yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz.” ibaresi, “...beş yılın ve satıcının ağır kusuru varsa yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.” şeklinde "Fıkranın önceki metni itibarıyla, on yıllık zamanaşımının mı, yoksa yirmi yıllık zamanaşımının mı söz konusu olacağı konusunda ortaya çıkacak tartışmanın önlenmesi amacıyla, önceki ifade biçimi yerine, Tasarının 71 inci maddesinde olduğu gibi, Tasarının 478 inci maddesiyle de uyumlu olacak biçimde, yirmi yıllık haksız fiil zamanaşımının uygulanacağına açıkça belirtilmesi tercih edilmiş” gerekçesiyle değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 244 üncü madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250 ve 251 inci maddeleri teselsül nedeniyle 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251 ve 252 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 252 nci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 253 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 253 üncü maddesi teselsül nedeniyle 254 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 254 üncü maddenin kenar başlığındaki “Sözleşmenin yürürlüğe girmesi” ibaresi “Sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurması”; madde metnindeki “yürürlüğe girer.”

ibaresi “ hüküm ve sonuçlarını doğurur.”, “yürürlüğe girmiş olur.” ibaresi de “hüküm ve sonuçlarını doğurmuş olur.” şeklinde “Yasa ve benzeri kural normlara ilişkin “yürürlüğe girme” teriminin sözleşmelerde uygun düşmeyeceği, sözleşmeler yönünden sözleşmenin hüküm anı (Tasarı m.11) yahut hüküm ve sonuçlarını doğurması deyimlerinin daha doğru olacağı” gerekçesiyle değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 255 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 255, 256, 257 ve 258 inci maddeleri teselsül nedeniyle 256, 257, 258 ve 259 uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 259 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının ilk cümlelerinde geçen “ödemekte” ibarelerinin, temerrüt ve ifa hukukundaki terim karşılığı “ödeme”dir. Bu itibarla, ibareler “ödemede” şeklinde değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 260 ıncı madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 260 ve 261 inci maddeleri teselsül nedeniyle 261 ve 262 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 262 nci maddesi teselsül nedeniyle 263 üncü madde olarak kabul edilmiş ve madde metnindeki atıflar değiştirilmiştir.

- Tasarının 263 üncü maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 264 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 264 ve 265 inci maddeleri teselsül nedeniyle 265 ve 266 ncı maddeler olarak kabul edilmiş ve madde metnindeki atıflar değiştirilmiştir.

- Tasarının 266, 267, 268 ve 269 uncu maddeleri teselsül nedeniyle 267, 268, 269 ve 270 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 270 nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “...ortalama banka faizini aşan” ibaresi, bu konuda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesi amacıyla, “ortalama banka mevduat faizini aşan” şeklindeki ibare ile değiştirilmiş, Komisyonumuzca da madde teselsül nedeniyle 271 inci madde olarak ve madde metnindeki atıflar değiştirilerek kabul edilmiştir.

- Tasarının 271 inci maddesi teselsül nedeniyle 272 nci madde olarak kabul edilmiş ve madde metnindeki atıflar değiştirilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 272 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen "...sözleşmenin kurulmasından cayma hakkına ve def'ilerine" ibaresi, Tasarının 254 üncü maddesinin kenar başlığıyla uyumlu hâle getirmek amacıyla, "...sözleşmenin yürürlüğe girmesine ve geri alma açıklamasına, alıcının def'ilerine" şeklinde değiştirilmiş, Komisyonumuzca da yasa ve benzeri kural normlara ilişkin "yürürlüğe girme" teriminin sözleşmelerde uygun düşmeyeceği, sözleşmeler yönünden sözleşmenin hüküm anı (Tasarı md. 11) yahut hüküm ve sonuçlarını doğurması deyimlerinin daha doğru olacağı gerekçesiyle, maddenin birinci fıkrasında yer alan "sözleşmenin yürürlüğe girmesine" ibaresi "sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurmasına" şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 273 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292 ve 293 üncü maddeleri teselsül nedeniyle 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 294 üncü maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 295 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 295 inci maddesinin son fıkrasında geçen "...ödeme güçsüzlüğü saptanır..." ibaresi, Tasarının genelinde, belirlenmek fiilinin kullanıldığı göz önünde tutularak, "...ödeme güçsüzlüğü belirlenir..." ibaresiyle değiştirilmiş, Komisyonumuzca da redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 296 ncı madde olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 296, 297, 298, 299, 300 ve 301 maddeleri teselsül nedeniyle 297, 298, 299, 300, 301, 302 maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 302 inci maddesi aynen kabul edilmiş ancak TBMM İçtüzüğü'nün 43 üncü maddesi gereğince yeniden görüşme talep edilmiş ve yapılan müzakere sonucunda maddede

yer alan “sözleşmede aksi öngörülmemişse” ibaresi aşağıdaki gerekçelerle madde metninden çıkarılmış ve madde teselsül nedeniyle 303 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde metninde kiraya verenin borçları düzenlenmekte olup bu borçlarını sözleşme ile kiracıya devretme imkânı tanınmaktadır. Kira sözleşmelerinin yapılışının genellikle matbu olması ve kiraya verenlerin istediklerini sözleşmeye yazıp kiracıya imzalatmaları, kiracıların çoğu zaman çaresizlikten bu sözleşmelerin içeriğine itiraz edememeleri sebebiyle imzaladıkları bu sözleşmeden dolayı mağdur olacakları göz önünü alınarak, bu mağduriyete meydan verilmemesi amaçlanmıştır.

Ancak, Tasarının, yan giderlere katlanma borcu başlıklı 302 nci maddesinin görüşülmesi sırasında ortaya atılan bir yanlış yorumun aksine Tasarıdaki şekliyle hüküm, **“çatı akması, dış-boya”** gibi yapı inşaatına (kiralananın önemli onarımına) ait yükümlülükleri, hiçbir şekilde kiracıya yüklememektedir. Çünkü kiralananı kullanıma hazır olarak teslim etmek ve sözleşme boyunca bu durumda bulundurmak, kiralayanın asli borcudur (m.300). Öyleki bu borca aykırılık, Tasarıda özel yaptırıma bağlanmıştır (m.303,304,305). Esasen kiracının borcunu düzenleyen 316 madde de aynı temele dayalıdır.

Yukarıda değinilen yorumun yaygınlık kazanması üzerine verilen ve kabul edilen değişiklik önergesinin yine atfa konu kılınan maddelerin kümülatif değerinin oluşturduğu hukukun içinde kaldığı, Tasarı bütününe hakim kiracıyı koruma ilkesinin karakterinin önerge öncesinde de, sonrasında da sürdüğü açıktır. Gerek yürürlükteki, gerekse yürürlüğe girecek kira hükümlerinin temel ruhu, zayıf konumdaki kiracıyı korumaktır (6570 sayılı Yasa m. 11, Tasarı m. 345). Kiralananın özenle kullanımı, hasara uğraticı eylemlerden kaçınma, oturlan iç mekânın da boyanması ve temizliği gibi yükümler, sözleşmenin tabiatı gereği kiracındır.

- Tasarının 303, 304, 305 ve 306 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 304, 305, 306 ve 307 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 307 nci maddesi, hükme açıklık getirmek amacıyla redaksiyon yetkisi kapsamında düzenlenmiş ve madde teselsül nedeniyle 308 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318 ve 319 maddeleri teselsül nedeniyle 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319 ve 320 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 320 nci maddesinin üçüncü fıkrası “Kiralananadaki önemli yapı değişikliğinin tâbi olacağı hukuki rejimin kira sözleşmesindeki özel bir hükümle yahut konuya özgü bir sözleşmeyle belirlenmesi asıldır. Sözleşenler, bu konudaki hukuku serbestçe kurabileceklerdir. Ancak bu konuda herhangi bir sözleşmenin yahut sözleşme şartının olmaması hâlinde, kira hukukunun yedek hukuk kuralı olarak önergedeki şekli ile yeni bir norm teklif edilmektedir.” gerekçesiyle “Kiracı, aksine yazılı bir anlaşma yoksa, kiraya verenin rızasıyla yaptığı yenilik ve değişiklikler sebebiyle kiralanda ortaya çıkan değer artışının karşılığını isteyemez.” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 321 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 321 inci maddesi teselsül nedeniyle 322 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 322 nci maddesi teselsül nedeniyle 323 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ancak, Tasarının kira ilişkisinin devri başlıklı 322 nci maddesinin görüşülmesi sırasında, yürürlükteki kanundan farklı olarak, iş yeri kiralarında devir yasağının bertaraf edildiği, bu hükmün kira bedellerini düşürüp, hava paralarını çok yükselteceği, karşı görüş olarak da 6570 sayılı Kanununun 12 nci maddesinde “açıkça rızası olmadıkça devredemez” diye bir devir yasağı öngörüldüğü, kiralananın haklı sebepler olmasına rağmen, bu rızayı kiraya verene vermekten kaçınmasının doğru olmadığı, o itibarla sadece iş yeri kiralarına özgü olarak, haklı bir sebep olmadıkça kiraya verenin kötüniyetli olarak devre engel olmasının önüne geçilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

- Tasarının 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341 ve 342 nci maddeleri teselsül nedeniyle 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342 ve 343 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 343 üncü maddesinin son fıkrası, beş yıllık süre içinde tarafların hakkaniyet ve dürüstlük kurallarına göre katlanamayacakları koşulların doğabilmesi ihtimali nedeniyle, Tasarının “Aşırı ifa güçlüğü” başlıklı maddesine atıf yapılarak değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 344 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 344 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Ancak, bu dava, dava dilekçesinin, yeni dönemin başlangıcından en geç otuz gün önceki bir tarihte kiracıya tebliğ edilmiş” ibaresi “Ancak, bu dava, yeni dönemin başlangıcından en geç otuz gün önceki bir tarihte açıldığı” şeklinde aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 345 inci madde olarak kabul edilmiştir.

* Kira tespitine ilişkin hükmün hangi tarihte etki doğuracağı başka deyimle artışın hangi tarihten itibaren uygulanacağı sorunu, sözleşenlerin haklı çıkarları, hukuk bütünü ve göz ardı edilemeyecek riskler gözetilerek düzenlemelidir.

* Kiracının çıkarı, “sözleşmeyi sürdürüp sürdürmeme kararını verebilmek için yeni dönem öncesi artış önerisini dönem başında bilebilmesidir”. Kiralayanın çıkarı ise, “yeni dönem için hakkaniyetin gerekli kıldığı ve modellenen yeni kanun maddesinin öngördüğü miktarda bir kira artışı beklentisi yahut bu dönemin artışsız geçmemesidir”.

Yasa koyucu, üreteceği kuralda her iki çıkarı denkleştirmek zorundadır. Anayasa Mahkemesinin 6570 sayılı Yasasının ilgili maddesini iptali üzerine Yüksek Yargıtay’ın oluşturduğu İçtihadı Birleştirme Kararı ve izleyen uygulama, kira artışının yeni dönemin başlangıcından itibaren uygulanması için artış ihtarinin (doğrusu ihbarının) veya tespit davası dilekçesinin yeni dönemden en az on beş gün önce kiracıya tebliği modeli üzerine kuruludur. Belli ki Yüksek Mahkeme, kiracının bilgilenmesi (enformasyon) ve araştırma yapabilmesi unsurunu öne çıkarmıştır.

* Amaç sorunu tüm boyutları ile ele almak ve menfaat dengelerini gözetici bir eksene oturtmaktır.

* Önerge belirtilen süre içinde davanın açılmasını gerekli ve yeterli görmekte, ayrıca -Tasarının aksine- dava dilekçesinin belirtilen süre içinde kiracıya tebliği koşulunu düşürmektedir. Bu süre içinde davanın açılmaması hâlinde ihbara (ihtara) bağlı seçenek aynen korunmaktadır.

* Tasarıda geliştirilen yeni modele göre izleyen dönem kira artışının nesnel kriterleri bellidir. Taraflar, artışın ne miktarda olacağını, bu yasanın yürürlük öncesi dönemden farklı olarak bilebilecek durumdadırlar. Kiracının yeni dönemde sözleşmeyi sürdürebilme kararı için gerekli enformasyon ihtiyacı, Tasarı tarafından (m.343) büyük ölçüde karşılanmış

olmaktadır. İctihatla artış kriterlerini değiştirme ve belirsizlik dönemi Tasarının kanunlaşması ile kapanacaktır (Any.m.7,87, 132/I).

* Davanın belirtilen sürede açılmış olmasına, yahut ihtarın aynı sürede keşide edilmiş bulunmasına, hukuki deyimle kiralayanın bu konudaki girişiminin kendisine ait olan bölümünü tamamlanmasına rağmen, tebliğ edilememe riskini kiralayana yükleyen bir mantığın hukuk zemini yoktur. Dava dilekçesinin mahkeme kalemince tebliğe geç çıkarılması (I), posta hizmetlerindeki aksama (II), kiracının bin çeşit yolla tebellüğden kaçınması (III), hayatın olağan akışında rastlanan nadir riskler değildir. Bu risklerden kiracıya artışsız bir kira dönemini ltfetme çıkarı ıkarsanamaz. Edimlerinin ve yeni dönemin farkında olan kiracı, bu durumda evleviyetle kiralayanla iletişim kurmak zorundadır (TMK m.2). Öte yandan mahkemenin kararı, kesinleştiğinde ancak infaz olunabilen ve sürpriz teşkil etmeyecek olan yargısal bir tasarruftur.

* Önerilen model, dava teorisi ve dava pratiği ile de uyumludur. Davanın açılmasının maddi hukuka ilişkin sonuçlarından biri de, davanın açılması ile davalının temerrüde düşmesidir. Gerçi artış bakımından oluşmuş ve temerrüde esas olacak bir borç yoktur. Ancak bu sonuç, dilekçenin tebliği ile amaçlanan hedefi sağlayıcıdır. Kiralayan, önerisini dava yoluyla hüküm makamına sunmuştur. Bu makama ait olan görevin (tebliğin) her nasılsa yerine getirilememesinin sonuçları, kiralayana yüklenemez. Kiracı, davada savunma ve delillerle maksimum çıkarına ulaşma yönünde gereken fırsatlara fazlası ile sahiptir (Any. m.36).

* Öte yandan Yargı uygulamasına konan UYAP Projesi kapsamında, yeni dönemi bilen her kiracı, kira tespit davasının açılmış olup olmadığını dijital yolla renebilecek durumdadır. İyi niyetli ve özenli kiracı yönünden enformasyon ihtiyaı böylelikle giderilmiş olmaktadır.

- Alt Komisyonca, Tasarının 345 inci maddesinde geçen “...sözleşme cezası ödeneceğine ilişkin...” ibaresi, Tasarıda “sözleşme cezası” yerine “ceza koşulu” ibaresinin kullanılması tercih edildiği için, “...ceza koşulu ödeneceğine ilişkin...” şeklinde, Komisyonumuzca da maddenin ikinci cümlesi menfaatler dengesi açısından daha adil bir çözüm olacağı gerekçesiyle “zellikle, kira bedelinin zamanında ödenmemesi hâlinde sonraki kira bedellerinin muaccel olacağına ilişkin anlaşmalar geçersiz olup en fazla doğmuş olan borcun iki katı tutarında ceza koşulu öngörülebilir.” şeklinde değiştirilmiştir. Ancak madde

hakkında TBMM İçtüzüğünün 43 üncü maddesi gereğince yeniden görüşme talep edilmiş ve yapılan müzakere sonucunda madde aşğıdaki gerekçesiyle Alt Komisyonun kabul ettiği ilk metne dönülerek ve teselsül nedeniyle 346 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Sözleşme ile ödenmemiş kira borcunun iki katına kadar ceza koşulu konulması imkânı tanınmıştır. Bu durumda sözleşmelerin genellikle matbu olarak yapılarak kiraya verenler tarafından kiracıya imzalatıldığı gerçeğini göz önüne aldığımızda kiracı ödenmemiş kira borcunun yanında bunun iki katına kadar da ceza ödemekle karşı karşıya kalacak ve mağduriyete uğrayacaktır. Esasen hiçbir borcun karşılığında bu şekilde bir ceza hükmü bulunmamaktadır. Para borçlarında dahi borcun ödenmeyen kısımları için en fazla temerrüt faizi işletilmektedir. Bu maddede ise temerrüt faizinin çok çok üzerinde bir cezai şartta imkân verildiği, bunun da adil bir düzenleme olmadığı açıktır.

Maddenin yeniden görüşülmesi sırasında, kiracısı gerçek veya tüzel kişi tacir olan sözleşmelerde ceza koşulu ve muacceliyet şartı konulabilmesi hususu tartışılmıştır. Kiracıların yasayla korunmasının, sosyal devlet ilkesinin zorunlu bir gereği olduğu, bu gerekliliğın kiracıların malike nazaran zayıf konumda olmaları gerçekliğine dayandığı ancak zayıf konumda olmayan kiracıların da kurabilecekleri ve kimi zaman ticari alanla ilgili kira sözleşmelerinde ceza koşulu ve muacceliyet şartının konulabilmesi gerektiği belirtilmiştir.

İşleme alınmayan ve fakat Komisyon tutanaklarına intikal eden aksi doğrultudaki madde sonuna cümle eklenmesine ilişkin önerge ve gerekçesi şöyledir:

“Ancak kiracı tarafı şirket veya diğer bir tüzel kişi yahut kamu kuruluşu olan kira sözleşmeleri ile kiracısı tacir olan işyeri kira sözleşmelerine ceza koşulu ve muacceliyet şartı konabilir.”

Kiracıların yasayla korunması, sosyal devlet ilkesinin zorunlu bir gereğidir. Bu gereklilik, kiracıların malike nazaran zayıf konumda olmaları gerçekliğine dayalıdır. Ne var ki kira sözleşmesi, zayıf konumda olmayan kiracıların da kurabilecekleri ve kimi zaman ticari alanla ilgili akitlerdir. Esnaf olmayanların (gerçek kişi tacirlerin) ve tüzelkişi tacirlerin kurduğu işyeri kiralarında durum böyledir. Ayrıca şirketlerin, kamu dâhil diğer tüzel kişilerin kendi özel hakları dışında genel hükümlerle korunma ihtiyaçları yoktur. Önerge, belirtilen somut ihtiyacı, gerçekliğe uygun şekilde düzenleme amacı taşımaktadır.

- Tasarının 346 ncı madde metninde yer alan “onbeş yıllık ” ve “onbeş yıl” ibareleri maddede geçen sürelerin, mülkiyet hakkının ölçüsüz şekilde sınırlandırılmayacağı temelinde makul bir seviyeye indirilmesi amacıyla “on yıllık” ve “on yıl” şeklinde değiştirilmiş ve madde teselsül nedeniyle 347 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 347 ve 348 inci maddeleri teselsül nedeniyle 348 ve 349 uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 349 uncu maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış ve madde teselsül nedeniyle 350 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398 ve 399 uncu maddeleri teselsül nedeniyle 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399 ve 400 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 400 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “alışılmış olan ücreti” ibaresi “asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti” biçiminde değiştirilmiş ve son fıkra madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan değişiklikle, sözleşmede ücret hususunda hüküm bulunmayan hâller için, işçi lehine olmak üzere asgari ücretten az ücret kararlaştırılmayacağı hükme bağlanmıştır. Son fıkra hükmünde yer alan, işçi ve işverenin birlikte yaşaması durumunda barınma ve beslenmenin ücretten sayılacağına ilişkin hükmün işçi aleyhinde kötüye kullanılabileceği düşünülerek metinden çıkarılmış ve madde teselsül nedeniyle 401 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 401, 402 ve 403 üncü maddeleri teselsül nedeniyle 402, 403 ve 404 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 404 üncü maddesinde, ikramiyenin, sözleşme borcuna dönüşmesi ve diğer yan sorunların çözümü amacıyla, maddenin birinci fıkrasındaki “bu” ibaresi metinden çıkarılmış, aynı cümledeki “anlaşma olması” ibaresi “anlaşmanın veya çalışma şartının ya da işverenin tek taraflı taahhüdünün varlığı” şeklinde değiştirilmiş; ikinci fıkrasındaki “sona

ermişse” ibaresinden sonra gelen bölümü “ikramiyenin çalıştığı süreye yansıyan bölümü ödenir” biçiminde değiştirilmiş ve teselsül nedeniyle madde 405 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 405 inci maddesi teselsül nedeniyle 406 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 406 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki “sözleşmeyle aksi kararlaştırılmadıkça, işyerinde veya” ibaresi madde metinden çıkarılmış, ikinci fıkrasındaki “işçinin kasten sebebiyet verdiği” ibaresi “işçinin kasten sebebiyet verdiği yargı kararıyla sabit” biçiminde değiştirilmiş ve teselsül nedeniyle madde 407 nci madde olarak kabul edilmiştir. Bu madde de yapılan değişikliklerle, ücretin sadece banka kanalı ile ödenebilmesi ve işçinin kasten verdiği zararın mahkeme kararı ile tespiti durumunda ücretin haczedilebilir kısmı miktarınca takas edilebileceği hükme bağlanmıştır.

- Alt Komisyonca, Tasarının 407 ve 408 inci maddelerinin kenar başlığında geçen “durumunda” ibaresi, Tasarının diğer madde kenar başlıklarında olduğu gibi, “hâlinde” ibaresi ile değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da maddeler teselsül nedeniyle 408 ve 409 uncu maddeler olarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 409, 410, 411, 412, 413, 414 ve 415 inci maddeleri teselsül nedeniyle 410, 411, 412, 413, 414, 415 ve 416 ncı maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 416 ncı maddesinin tamamını kapsayan değişikliklerle, işçinin onur ve saygı gösterilmek dâhil bütün kişilik değerlerinin korunması yükümlülüğü düzenlenmiş, cinsel tacizin yanında diğer psikolojik tacizler de (mobbing) kişilik değerlerini ihlal eden sebepler kategorisinde sayılmış, yürürlükteki İş Kanununun 77 nci maddesi ile Borçlar Kanununun konuya ilişkin düzenlemeleri arasında bir bütünlük sağlanmış, hizmet akdinden kaynaklanan sorumluluğun hukuki niteliği konusunda yaşanan tartışmalar, düzenleme ile sona erdirilmiş, sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan ölüme ve vücut bütünlüğünün zedelenmesine veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmininde sözleşmeden doğan sorumluluk hukuku hükümlerinin uygulanacağı kararlaştırılmış ve madde teselsül nedeniyle 417 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Kabul edilen madde ile hizmet sözleşmesine aykırılıktan kaynaklanan sorumluluğun hakkaniyet veya kusursuz sorumluluk olduğu tartışmasına son verilmiştir.

“Ahlâka uygun bir düzenin gerçekleştirilmesi” ibaresinin metinden çıkarılmasına ilişkin önerge, madde ile ilgili genel bir yapı değişikliğini getiren temel önergenin benimsenmesi eğiliminin ortaya çıkması üzerine geri çekilmiştir.

- Tasarının 417 ve 418 inci maddeleri teselsül nedeniyle 418 ve 419 uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 419 uncu maddesinin tamamını kapsayan değişiklikle, ibra sözleşmesinin şekil ve geçerlilik şartları belirgin hâle getirilmiş ve bu hükümlerin destekten yoksun kalanlar ile işçinin diğer yakınlarının isteyebilecekleri dâhil, hizmet sözleşmesinden doğan bütün tazminat alacaklarına da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu sayede, işçi haklarının genellikle kişiliğe bağlı bir insan hakkı olması, bu konuları düzenleyen Anayasa hükümlerinin niteliği (Any. m. 2, 49 vd) ve evrensel müktesabatın eriştiği düzey gözetilerek, koruma normlarının hukuki yapısının, uygulamadaki kimi sorunları olabildiğince arındıracak bir kesinliğe kavuşturulması amaçlanmış ve madde teselsül nedeniyle 420 nci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 420, 421, 422 ve 423 üncü maddeleri teselsül nedeniyle 421, 422, 423 ve 424 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 424 üncü maddesinin son fıkrası, yıllık izin ücret hakkının kişiye bağlı bir hak olması ve işçinin izin hakkını kullanırken çalışması durumunda, izin süresi için ödenecek ücretin geri alınabilmesinin nasafet ilkesi ile bağdaşmadığı ve bu hakkı kullanılmaz hâle getireceği gerekçesi ile madde metninden çıkarılmış ve madde teselsül nedeniyle 425 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435 ve 436 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436 ve 437 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarısının 437 nci maddesinin ikinci fıkrasının başına, işçinin korunması amacıyla, “Belirli süreli hizmet sözleşmesinde,” ibaresi eklenmiş ve madde teselsül nedeniyle 438 inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 438, 439, 440, 441 ve 442 nci maddeleri teselsül nedeniyle 439, 440, 441, 442 ve 443 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 443 üncü maddesinin ikinci fıkrasında geçen “Rekabet yasağı” ibaresinden sonra gelmek üzere, anlam bütünlüğünün korunması amacıyla, redaksiyon yetkisi kapsamında “kaydı” ibaresinin kullanılmasına karar verilmiş ve madde teselsül nedeniyle 444 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

- Tasarının 444, 445 ve 446 ncı maddeleri teselsül nedeniyle 445, 446 ve 447 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 447 nci maddesi hakkında TBMM İçtüzüğü'nün 43 üncü maddesi gereğince yeniden görüşme talep edilmiş ve yapılan müzakere sonucunda, ibra iradesini ihtiva etmeyen ve işçinin imzasını muhtevi ödeme belgelerinin makbuz hükmünde olduğuna dair genel hükmün varlığı ve ibra hükmündeki değişiklik karşısında madde hükmüne ihtiyaç kalmaması nedeniyle, maddenin Tasarı metninden çıkarılmasına karar verilmiştir.

- Tasarının 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465 ve 466 ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 467 nci maddesinin kenar başlığında geçen “durumunda” ibaresi, Tasarının diğer madde kenar başlıklarında olduğu gibi, “hâlinde” ibaresi ile değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 468, 469, 470, 471, 472, 473 ve 474 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 475 inci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Tasarının 476 ve 477 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 478 inci maddesine, yüklenicinin ağır kusuruyla ayıplı bir eser meydana getirmesi hâlinde, yirmi yıllık zamanaşımı süresinin, hem taşınmaz yapılar dışındaki eserler, hem de taşınmaz yapılarda uygulanabileceğini daha açık bir biçimde belirtmek amacıyla, maddede geçen “...ve yüklenicinin ağır kusuru varsa” ibaresinden sonra gelmek üzere, “ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın” ibaresi eklenmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485 ve 486 ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 487 nci maddesinde yer alan “ilim veya edebiyat” ibaresi 5846 sayılı Kanunla terim birliğinin sağlanması amacıyla “fikir ve sanat” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 488 ve 489 uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 490 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Gazete makaleleri ve bir dergide yer alan” ibaresi “5187 sayılı Kanunla terim birliğinin sağlanması amacıyla “Sürelı yayınlarda yer alan” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499 ve 500 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 501 inci maddesi, yayım sözleşmelerinin uygulama pratiğinde yerleşen esaslar çerçevesinde, başlığı “Sipariş üzerine yayım sözleşmesi” ve ikinci fıkrasında yer alan “telif hakkı” ibaresi ise “sözleşme konusu mali haklar” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 502 ve 503 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 504 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “hakeme başvuramaz” ibaresinden sonra gelmek üzere “iflâs, iflâsın ertelenmesi ve konkordato talep edemez,” ibaresi eklenmiştir. Bu değişiklik, sözü geçen işlem ve tasarrufların ticari hayattaki önem ve ağırlıkları sebebiyle yapılmıştır.

- Tasarının 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520 ve 521 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 522 nci maddesinde geçen “...tarife yoksa alışılmış usule göre ödenir.” şeklindeki ibare, hükümde açıklığın sağlanması amacıyla, “tarife yoksa teamüle göre ödenir.” şeklinde değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 523 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 524 üncü maddesinde geçen “...ücret dava edilemez.” ibaresi, açıklık sağlamak amacıyla, Tasarının 605 inci maddesinde olduğu gibi, “...ücret

hakkında dava açılmaz ve takip yapılamaz.” olarak değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 525 ve 526 ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 527 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “özensizliğinden” ibaresi, kaynak İsviçre Borçlar Kanununda geçen ifadeyle paralellik sağlanması bakımından, “ihmalinden” ibaresiyle değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 528, 529 ve 530 uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 531 inci maddesinin kenar başlığında geçen “III. Onama” ibaresi, sistematik bakımdan aynı yerde bulunan Tasarının 529 uncu ve 530 uncu maddelerinin kenar başlıkları ile uyumlu olması için, “III. İşin işsahibi tarafından uygun bulunması hâlinde” şeklindeki ibare ile değiştirilmiş ve madde metnindeki “onamışsa” ibaresi yerine, aynı maddenin kenar başlığı ile uyumlu olacak biçimde “uygun bulmuşsa” ibaresi kullanılmış, maddede, işsahibinin, vekâletsiz işgörenin sadece hukukî işlemlerini onaması değil, ayrıca onun yaptığı işleri de uygun bulması hâlinde, vekâlet hükümlerinin uygulanması öngörüldüğü için, her iki durumu da kapsamak üzere, 818 sayılı Borçlar Kanununun 415 inci maddesinden farklı olarak, “...uygun bulunması” ve “uygun bulmuşsa” ibaresi kullanılmış ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 532 ve 533 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 534 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “...özensizliğinden” ibaresi, 818 sayılı Borçlar Kanununun 418 inci maddesi ile kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 427 nci maddelerinin ikinci fıkralarına uygun olarak, “her türlü ihmalinden” ibaresi ile değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541 ve 542 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 543 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “alışıl gelmiş” ibaresi, terim birliğinin sağlanması amacıyla “alışılmış” ibaresiyle

değiştirilmiş, ayrıca, aynı cümlede geçen “...giderlerini” ibaresinden ve maddenin ikinci fıkrasındaki “Komisyoncu” ibaresinden sonra, hükümde açıklığın sağlanması amacıyla virgül işareti konulmuş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 544, 545, 546, 547 ve 548 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 549 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “...tescil edilmedikçe” ibaresi, Tasarının 548 inci maddesi ile 551 inci maddesinin ikinci fıkralarında olduğu gibi, “...ticaret siciline tescil edilmedikçe” şeklinde değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 550 ve 551 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 552 nci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Tasarının 553 ve 554 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 555 inci maddesinde, geçen “...kendi hesabına” ibaresinden sonra hükümde açıklığın sağlanması amacıyla virgül işareti konulmuş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 556 ve 557 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 558 inci maddesinin kenar başlığında geçen “...durumunda” ibaresi, Tasarının diğer maddelerinin kenar başlıklarında da geçen “...hâlinde” şeklinde değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580 ve 581 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 582 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “kefalet konusunda uygulanabilecek ilke ve koşullara” ibaresi sorumluluğa referansın hukuk kuralı olması sebebiyle “kefaletle ilgili kanun hükümlerine” şeklinde değiştirilerek madde kabule edilmiştir.

- Tasarının 583 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 584 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “için” ibaresinden sonra gelen “de” ibaresi dilbilgisi bakımından gereksiz görüldüğü için redaksiyon yetkisi kapsamında madde metninden çıkartılarak madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 585 inci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Alt Komisyonca, Tasarının 586 ncı maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin “Ancak, bunun için borçlunun, açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması veya borçlunun ifada gecikmesi ve ihtarın sonuçsuz kalması gerekir.” şeklindeki metni, kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 496 ncı maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak, “Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarın sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.” şeklinde düzeltilmiş ve Komisyonumuzca da madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 587 nci maddesinin ikinci fıkrasının; “Ancak, bir kefil, kendisiyle birlikte daha önce veya aynı zamanda müteselsilen yükümlü bulunan ve Türkiye’de takip edilebilen bütün kefillere karşı takibe girilmiş olmadıkça, kendi payını ödemesi veya payı için aynî güvence sağlaması koşuluyla, payından fazlasını ödemekten kaçınabilir.” şeklindeki metni, kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 497 nci maddesine uygun olarak “Ancak, bir kefil, kendisiyle birlikte daha önce veya aynı zamanda müteselsilen yükümlü bulunan ve Türkiye’de takip edilebilen bütün kefillere karşı takibe girilmiş olmadıkça, kendi payından fazlasını ödemekten kaçınabilir. Bir kefil, bu hakkı, diğer kefillerin kendi paylarını ödemiş veya aynî güvence sağlamış olmaları durumunda da kullanabilir.” şeklinde düzeltilmiş ve Komisyonumuzca da madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 588 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 589 uncu maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Tasarının 590, 591, 592 ve 593 maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 594 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “durumu” ibaresi redaksiyon yetkisi kapsamında “kapsamı” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 595 inci maddesinde, redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

- Tasarının 596, 597, 598, 599 ve 600 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 601 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Sürelî olmayan kefalette kefil, asıl borç muaccel olunca, âdi kefalette her zaman, müteselsil kefalette kanunun öngördüğü hâllerde,” ibaresi, fıkrada söz konusu edilen bir aylık sürenin, her iki kefalet bakımından da uyulması gerekli bir süre olduğunun daha açık biçimde vurgulanması amacıyla “Sürelî olmayan kefalette kefil, asıl borç muaccel olunca, âdi kefalette her zaman ve müteselsil kefalette ise, kanunun öngördüğü hâllerde,” şeklinde değiştirilmiş ve Komisyonumuzca da madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632 ve 633 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 634 üncü maddesinin ikinci fıkrasının sonunda geçen “yerine” ibaresinden sonra, virgül işareti konulmuş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir

- Tasarının 635, 636, 637 ve 638 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 639 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan ilk “Ortaklık” ibaresinden sonra virgül işareti konulmuş ve madde Komisyonumuzca da redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılarak bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 640 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 641 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “Mirasçı” ibaresinden sonra virgül işareti konulmuş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir

- Alt Komisyonca, Tasarının 642 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “o şeyi olduğu gibi geri alamayıp, koyduğu katılım payına ne değer biçilmişse, o değeri isteyebilir.” şeklindeki ibare, “o şeyi olduğu gibi geri alamaz; ancak koyduğu katılım payına ne değer

biçilmişse, o değeri isteyebilir.” şeklindeki ibare ile değiştirilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir

- Tasarının 643 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Alt Komisyonca, Tasarının 644 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “dahil” ibaresinin yazım şekli, “dâhil” olarak düzeltilmiş ve madde Komisyonumuzca da bu şekliyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 645 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 646 ncı maddesine, redaksiyon yetkisi kapsamında Türk Medenî Kanununun kabul tarihi olan “22/11/2001 tarihli ve” ibaresi eklenerek madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 647, 648 ve 649 uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.